

FRI-ONLINE-1-AS-03

INNOVATIVE APPROACHES IN MUSIC EDUCATION: THE DOLL AS A SYMBOL AND DIDACTIC INSTRUMENT²⁹

Pr. Assist. Petya Stefanova, PhD

Department of Bulgarian Language, Literature and Art,

University of Ruse

Phone: 0896 820470

E-mail: pstefanova@uni-ruse.bg

***Abstract:** The doll as a cultural phenomenon has been known to mankind for thousands of years. Known in various educational systems, its applicability is wide-ranging and affects the overall psychological, emotional and physical development of the child. The place of the doll in music education has its traditions and established practices. The symbol itself creates conditions for interpretation and improvisation in the creative work of the pedagogue. Innovative approaches related to dolls can be found in the realization of all musical activities, as well as in the formation of musical abilities. This article proposes experimental practices and approaches related to the perception of music, music literacy and musical expression in all its forms.*

***Keywords:** Music education, the doll as a symbol, didactic instrument, experimental practices of music education.*

ВЪВЕЕНИЕ

Куклата, като феномен, представялва символ с изключително богата история, културна наситеност, а оттам и многоаспектна функционалност. Поради неизбежната асоциация с невинната детска игра – играта *на* и *с* кукли, свързваме този символ с изкуството на кукления театър. „Самото понятие кукла е еволюирало във времето и днес приемаме, че кукла, може да бъде всичко. Разнопосочните проявления на куклата, многообразието на форми и смесването на разбиранията за кукленото и куклеността съпътстват кукления театър през целия 20 век“ (Маленов, С., 2011). Още от ранна възраст детето проявява силен интерес към театъра и в частност към кукленото изкуство: „Доста усилия са нужни, за да се изработи стратегия за всеки възрастов етап, за да може в голяма степен процесът на възпитание да помогне за проявлението на определени творчески ресурси в развиващата се детска личност. Това се постига и чрез средствата на изкуството, във висока степен – чрез театъра“ (Донева, В., с.123). В процеса на изследване на необятния творчески потенциал на куклата като дидактичен инструмент в обучението по музика и изхождайки от неизменната връзка с театъра, е необходимо да имаме предвид основната функция на съвременното образование – изграждането на комплексна личност, която познава музиката, наясно е с пластичните изкуства, а също така се интересува от съвременния свят. „Тогава не би възникнал абсолютно никакъв проблем, освен въпросите на възпитанието и образованието“ (Цонев, Р., 2003, с. 263).

²⁹ Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 13 ноември 2020 г. в секция Езикознание, литературознание и изкуствознание с оригинално заглавие на български език: ИНОВАТИВНИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЗИКА: КУКЛАТА КАТО СИМВОЛ И ДИДАКТИЧЕН ИНСТРУМЕНТ.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Както е известно, различните народи имат традиционни материали, с които се асоциира куклата. Така например в традициите на немската култура, куклата се свързва с изящно порцеланово изделие; в Япония често се асоциира с традиционното изкуство на фигурите от сгънатата хартия; в Египет - куклата традиционно се изработва от парчета дърво и др. Както материалите, от които са изработени, така и ритуалите, с които се свързват са разнообразни. Когато става въпрос за иновативни подходи в обучението по музика, става ясно, че създаването на куклите не е фокус на настоящото изследване. В същото време, в алтернативни образователни системи като „Валдорф-Щайнер“ например, изработването на куклата е неразривно свързано с образователните задачи от други направления – т.е., тематично обвързани са приказката, стихотворението, песента, ритмичните движения и действията, свързани с изработването на крайния продукт. Подобен цялостен подход е търсен и в непосредствените музикални задачи, които се предлагат в настоящата статия.

Конкретна практика, приложима както в предучилищна възраст, така и в началното училище е запознаване с класически музикални произведения, жанрово свързани и композирани на основата на тематичен материал от фолклорната музика, и автентични музикално-фолклорни произведения от различни народи. Предлага се синкретичен подход на възприемане с оглед създаване на трайни асоциативни връзки. В хода на играта детето се включва в приказното действие и с неволната памет усвоява възката между музикалния език, визуалното, словесно и образно възприятие.

Примерна методическа последователност:

Въвежда се приказан герой. Пример: палавото шурче. Поредната му шуротия може да свърши зле... Кой знае откъде, то донесло книга със заклинания. Разлистило я, опитало се да прочете едно заклинание. И ... всички роднини на децата, които пеели и танцували на празника, забравили, кои са и къде е техният роден край. Може да им помогнат само куклите-феи.

В духа на въведението се представят въпросите и задачите. Пример: Разбрало шурчето, че лошо му се пише, когато всички научат, що е сторило. Разровило шкафа с нотите на феите, търсело техните вълшебни мелодии, които имат магическа сила. Разбъркало нотите, защото не знаело, коя мелодия, на коя фея е... Ще му помогнете ли? Коя фея, на кой народ помага? Коя е нейната вълшебна мелодия?

Предварителна подготовка:

Децата се разделени по групи. Представени са по пет снимки на дамски фолклорни костюми и е прослушан кратък музикален пример от български, италиански, полски, унгарски, швейцарски фолклорни мотиви.

Музикални примери: 1. Откъс от българска фолклорна мелодия – Теодоси Спасов – „Пчеларска ръченица“. 2. Откъс от италианска фолклорна мелодия – Неаполитанска Тарантела. 3. Откъс от полска мелодия – Мазурка. 4. Откъс от унгарска мелодия – Чардаш. 5. Откъс от швейцарски фолклорен танц.

Същинска част:

Мелодиите, съпровождащи представянето на петте кукли-феи са откъси от класически творби, претворили фолклорна мелодия-танц. Номерирани са, но последователността на изслушването, не съответства на последователността на демонстрацията на куклите.

Музикален материал за слушане - „*Вълшебна музика на куклите – феи*“

1. Йодлер-откъс

2. Петър Христосков – из „Малка токата“ – документален запис, откъс от изпълнението на Александър Събев – от Майсторския клас на професор Минчо Минчев – Мартенски музикални дни (ММД-2012)

3. Брамс – из Унгарски танц №17 – документален запис, откъс от изпълнението на Елена Ганова – от Майсторския клас на професор Минчо Минчев – Мартенски музикални дни (ММД-2012)

4. Е. Млинарски – из “Мазурка” – документален запис, откъс от изпълнението на Виктория Даскалова – от Майсторския клас на професор Минчо Минчев – Мартенски музикални дни (ММД-2014)

5. Виенявски-из-Скерцо-ТАРАНТЕЛА – документален запис, откъс от изпълнението на Петър Владимиров – от Майсторския клас на професор Минчо Минчев – Мартенски музикални дни (ММД-2016)

Чрез избор на подходящата класическа мелодия и правилната кукла, децата ще “събудят” вълшебната ѝ сила – куклата ще се превърне на фея, ще развали магията, ще върне у дома роднините и приятелите на децата.

Очакван резултат:

1. Паралелно музикално и визуално възприятие, което ще допринесе за успешното свързване на автентичните фолклорни костюми с музикалния откъс от автентичен народен танц 2. В същинската част на творческата задача: новите музикални мотиви-част от класически произведения, ще бъдат асоциирани с предварително прослушания музикален материал и свързани със снимката на куклата. Като резултат от играта: децата ще възприемат родината на всяка от куклите с фолклорните костюми и музика.

Изводи и препоръки:

В хода на играта се осъществяват асоциации на две равнища: от една страна снимки на автентични фолклорни костюми се свързват с фолклорни музикални примери от различните народи; а от друга, в същинската част, децата разпознават характерните интонации в класически произведения на основата на фолклора и съотнасят звученето към ново за тях изображение в традиционен костюм – куклата.

Възможните вариации при изпълнение на посочените задачи са разнообразни. Така представени, те са фокусирани върху възприемането на музика и обогатяване на образно-асоциативното мислене на детето чрез ярки и запомнящи се визуални материали.

Разнообразието на музикалните жанрове, които имат за цел да обогатят слуховите представи на децата не са поставени на теоретична основа – цели се цялостно интелектуално и емоционално възприятие чрез възприемане на характерно звучене, образи, цветове и форми.

Представеният алгоритъм може да се приложи и в *онлайн обучението* по музика.

Препоръчително е да се включи приказка от съответния народ (или да се направи връзка с вече позната на децата); да се представи образ-емблема от съответната държава, като се разкаже кратка, запомняща се история за него. По отношение на движенията – желателно е да се оформи представа за танца, неговите характерни стъпки и ритъм. Освен чрез предоставяне на видео материали в тази връзка, това може да се реализира чрез предварително запознаване с особеностите на ритъма – ритмични импровизации с инструментите на тялото; а в следващия етап, под звуците на танца, да се осъществят разнообразни музикални-танцови импровизации.

Като препоръка във връзка със запомнящото се и ярко въздействие, може да се посочи следното: по възможност да се работи не с изображения, а с реални кукли, облечени в автентични носии. Друг вариант представлява възможността децата сами да изработят куклата от естествени материали и добавят характерен елемент от носията. Идеята може да се реализира също и с кукли и костюми от хартия, по предварително подготвени шаблони.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Идеята за приложението на куклата в процеса на обучението е широко разпространена сред педагозите и музикалните педагози не правят изключение, поради потенциала и въздействието ѝ в чистия и неподравен детски свят, създаването на ярки емоции и впечатляваща възприемчивост. Възможностите за приложение на куклата като дидактичен инструмент са многобройни и многообразни. Въвеждането на куклата се прилага с успех в изграждането на редица музикални способности, както и като атрактивен атрибут към разнообразни музикално-творчески задачи, в различни етапи от запознаването и работата с музикалния материал и др. Натрупването на музикална и театрална култура се свързва със запомнящите се празнични моменти в детската градина и училище, участие в музикални игри и драматизации, детски оперетки и мюзкъли. Общуването с куклата дава широки възможности за изграждане на редица личностни качества у детето и за пълноценно взаимодействие в изпълнение на музикални задачи с по-висока степен на сложност и творчески потенциал. Обогатяването на асоциативните образи в съзнанието на детето е резултат от целенасочени усилия от страна педагога, следване на ясна структура и последователност в изграждането на емоционална възприемчивост, когнитивни способности и художествен вкус.

Изображения на кукли с традиционно облекло от различните националности, които се предлагат при реализирането на творческите задачи. Последователно са подредени кукли от следните държави със съответните фолклорни костюми: 1. България. 2. Италия. 3. Полша. 4. Унгария. 5. Швейцария.

Източник: Интернет

Настоящият доклад е разработен по научно-изследователски проект "Изследване на възможности за прилагане на интегративни връзки в хуманитаристиката и изкуствата", дог. № 20-ФПНО-01, финансиран по фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет „Ангел Кънчев“.

REFERENCES

Doneva, V. (2001). Formation of theatrical culture by working with children in preschool education and first grade. In: Scientific works of Ruse University, Pedagogy and Social Science, Ruse: University of Ruse. 123-134. (**Оригинално заглавие:** *Изграждане на театрална култура у децата в детската градина и първи клас. В: Научни трудове РУ "А. Кънчев", т. 38, № 6. Педагогика и обществознание, Русе, Университетски издателски център, 123-134.*)

Pamukova, P., V. Radeva (2019). Leading educational strategies in the cognitive books on fine arts from PS. „Zlatnoto klyuche”. In: XII National scientific-practical conference on preschool education “Leading the future by the hand”, Ruse: Regional library “Liuben Karavelov”, 123-29. (**Оригинално заглавие:** *Памукова, П., В.Радева, 2019.Водещи образователни стратегии в познавателните книжки по изобразително изкуство от ПС „Златното ключе“.В: XII Национална научно-практическа конференция по предучилищно образование – „Водим бъдещето за ръка“, Русе: РБ „Любен Каравелов“, 123-129.*)

Malenov, S. (2011). Puppet supports. In: HOMO LUDENS 15/2011. (**Оригинално заглавие:** *Маленов, С. Подпори на кукленото. HOMO LUDENS 15/2011.*)

Stefanov, P. (2019). Recording symphonic orchestra. In: 58th Annual scientific conference of University of Ruse and Union of Scientists, Bulgaria, 96-99.

Tsonev, R. (2003). About the theatrogenic nature of music. HOMO LUDENS 6-7. 258-264. (**Оригинално заглавие:** *Цонев, Р. За театрогеничната природа на музиката. HOMO LUDENS 6-7. 258-264.*)